

K Vodnikovemu življenjepis.

Spisal dr. Fr. Ilešič.

„Ilirija oživljena“.

Slavospev »Ilirija oživljena« na Ilirijo in Napoleona je bil odmev javnega glasu, nikakor ne izliv Vodnikovega osebnega mišljenja. G. prof. Vrhovec je imel prospekt (naznanilo) italijansko-nemškega časnika »Il corriere illirico,« ki naj bi začel izhajati s prvim februarjem leta 1810. v Trstu. Prospekt je datovan z dne 20. decembra l. 1809. ter se začinja tako-le: »Kaum hat die Stimme des ersten unter den Helden und Fürsten das gebeugte Illyrien aus dem tödtlichen Schläfe zu neuem ruhmvollen Leben erwecket, als es durch diesen mächtigen Ruf erschüttert sein majestätisches Haupt emporhebt, mit Entzücken die um sich her geschehenen Wunder anstaunt und seines alten Ruhms und der Großthaten eingedenk sich überzeugt fühlt, unter dem alles vermögenden Scepter jenes einzigen, der nun Herr des Schicksals der Reiche Völker erschafft und neu beseellt («Duh stopa v Slovence Napoleonov, en zarod poganja, prerojen, ves nov,») zur vorigen Größe wieder zu gelangen.« To so osnovne misli Vodnikove »Ilirije oživljene.« Ali je »Ilirski kurir« vobče izšel, se ne ve, ve pa se dobro, kake posledice je to francoski-patriotično mišljenje imelo za Vodnika.

Na njegovo umirovljenje se utegne nanašati italijanski sonet, ki sem ga našel v knjižnici ljubljanske bogoslovnice.

* * *

Italijanska čestitka Vodniku.

Ljubljanska bogoslovna ima pod sign. x VII. 6, 7 dva debela zvezka nemško-slovenskega rokopisnega slovarja, ki ga omenja že Marn (Jezičnik v Učit. Tov. 1884, 338) in po njem Glaser II. 87. Znani Lovro Pintar mu je l. 1841. preštel liste (738 z 29520 besedami) ter naslovu »Deutsch-Krainerisches Wörterbuch« pripisal ime Debevec (Jan. Debec, prvi učitelj slovenščine v bogoslovju 1795—97). Slovar je izdelan, kakor se vidi po dodanem listku koncepta, ki je sprejet vanj, po Pohlinu in Belostencu. Toda nas ne zanima toliko slovar kakor italijanska čestitka Vodniku, ki sem jo našel v njem, pisano na poseben listič, in ki se glasi:

AUGURIO

Al venerando Maestro Valentino Wodnig.

SONETTO.

Verifichi quel Sogno il Ciel pietoso,
 Che oggi m'apparve alfar del alba Aurora
 Mentre Fortuna e Costanza in quell' ora
 Veder mi parse in atto maestoso.

Allato vidi un bel mirto frondoso,
 Un ramo dal cui sen Costanza allora
 Svelse, e un vaso, da cui Fortuna fuora
 Prendea il Fato d'ognun buon e noioso.

Di Wodnig alfin trovai buona Sorte
 Fortuna disse. Replico Costanza
 Andiam, con questo mirto vo adornarlo;

Tu poi dover sara benificarlo
 Nel tempo, che di vita ancor gli avanza
 Ed io l'asterò fin alla Morte.

In contrasegnio di Venerazione.

Slovenski:¹⁾

VOŠČILO

prečastitljivemu učitelju Valentinu Vodniku.

SONET.

Uresniči, Nebo usmiljeno, kar
 danes v sanjah se mi je prikazalo ob svetli zori;
 zdelo se mi je, da vidim Fortuno in Konstanco
 ob tem času pri veličastnem činu.

Na strani videl sem lepo košato mirto,
 od koje si Kostanca utrga vejo,
 in posodo, iz koje je Fortuna jemala
 usodo slehernega človeka, srečno ali zlo.

»Našla sem končno Vodnikovo srečno usodo«,
 reče Fortuna. Kostanca pa odgovori:
 »Dajmo, s to mirto ga hočem jaz ovenčati;

tvoja dolžnost pa bode, da ga z dobrotami
 osiplješ za časa življenja, ki mu je še odločen,
 in jaz mu bodem na strani stala do Smrti.«

V znak spoštovanja.

Čestitko je brezdvomno Vodniku poklonil učenec, ki se je pri Vodniku učil italijanščine. Italijanščino je kot neobligaten predmet poučeval na trirazredni (francoski) gimnaziji ljubljanski v šolskem

¹⁾ Poslovenil † prof. Laharner.

letu 1810/11, pač tudi na čveterorazredni od l. 1811.—13., dasi v tem času ni bil več strokovni učitelj, marveč razredni in sicer drugega humanitetnega razreda; začasen učitelj italijanščine je bil tudi za nove avstrijske vlade do svoje smrti.

Ob kaki priliki mu je bila čestitka poklonjena? Za gotovo se to ne da reči, a nehote se človek ob besedah Fortuna in Konstanca spomni žalostne prilike, ko je moral Vodnik nagajivi mladini zaklicati: »Fortuna non mutat genus,« v dneh po 18. marcu 1815. Nikjer ni spoznati, da bi to bila čestitka za god ali za novo leto. Konstanca je lahko boginja »non mutati generis,« seve pa tudi nevenljive pesniške slave. Izraz »končno« bi se dal tolmačiti ugodno za to razlago.

Snubač.

Ej, k nam pa v nedeljo prišel je snubač
in vprašal me tiho, kje Anica je,
in kožuh in polhovko sivo je imel,
— belila v lasih se mu slanica je. —

In Anica prišla rdeča je vsa
in lepa in mlada — na ustih smehljalj —
gladila predpasnik je, gledala v tla,
ni rekla besede, ah, Bog zna zakaj!

In sedli za mizo smo javorjevo,
prislonil se k Anici snubač je sam
in s težkim, okornim je glasom dejal,
da po ne-nevestico prišel je k nam.

Aj, to bo veselje na svatbici tej,
— sem menil in se veselil —
in Anici tudi se bode potem
obrazek otožen za vselej zvedril.

Poprej je njen ljubček bil fantič vesel
in kot dva golobčka ljubila sta se,
a lani ga cesar v vojake je vzel,
o svetem Mihelu ločila sta se.

In Anici sneg je veselje zamel,
a zdaj se gotovo ji lice zjasni —
No, čudo — snubač ves potrj je odšel
in s polhovko čmerno zakril si oči.

C. Golar.